Παιδί με 2 Γονείς Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
A Child Needs 2 Parents AMKE
www.achildneeds2parents.gr

ΑΦΜ : 997038180
ΔΟΥ : Νίκαιας
ΓΕΜΗ : 163404007000

Πειραιάς, 09/11/2026

Προς:

Committee of Ministers of the Council of Europe

Department for the Execution of Judgments of the European Court of Human Rights

Κοινοποίηση:

Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Εξοχότατο κ. Κ. Τασούλα

Πρόεδρο της Κυβέρνησης, Αξιότιμο κ. Κ. Μητσοτάκη

Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης, Αξιότιμο κ. Κ. Χατζηδάκη

Υπουργό Δικαιοσύνης, Αξιότιμο κ. Γ. Φλωρίδη

Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδας στο Συμβούλιο της Ευρώπης

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ 9.2

σχετικά με την εκτέλεση αποφάσεων του ΕΔΔΑ κατά της Ελλάδας και την ανάγκη γενικών μέτρων για αποτελεσματική, παιδοκεντρική οικογενειακή δικαιοσύνη

Θέμα: ***Επαναλαμβανόμενα ελλείμματα στην πρακτική προστασία της οικογενειακής ζωής των παιδιών μετά τον γονικό χωρισμό στην Ελλάδα – Αίτημα Ενισχυμένης Εποπτείας και εξέτασης της εφαρμογής του Άρθρου 46§4 ΕΣΔΑ.***

Σχετικά με τον υποβάλλοντα φορέα: Το «Παιδί με 2 Γονείς» είναι ελληνικός μη κερδοσκοπικός φορέας της κοινωνίας των πολιτών (ΑΜΚΕ), ο οποίος δραστηριοποιείται στον τομέα των δικαιωμάτων του παιδιού, της οικογενειακής ζωής και της προστασίας των σχέσεων μεταξύ γονέων

και παιδιών. Η δράση του επικεντρώνεται στην προώθηση της αποτελεσματικής προστασίας του δικαιώματος του παιδιού να διατηρεί ουσιαστικές σχέσεις και με τους δύο γονείς του, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τα συναφή ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Υπό την ιδιότητά του αυτή και με βάση την εμπειρία και τη δραστηριοποίησή του στον συγκεκριμένο τομέα, ο φορέας υποβάλλει την παρούσα επικοινωνία δυνάμει του Κανόνα 9.2 των Κανόνων της Επιτροπής Υπουργών, με σκοπό να συνεισφέρει σχετικές παρατηρήσεις και πληροφορίες στη διαδικασία εποπτείας της εκτέλεσης των οικείων αποφάσεων.

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Η Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Παιδί με 2 Γονείς» υποβάλλει την παρούσα επικοινωνία κατά τον Κανόνα 9.2 στο πλαίσιο της εποπτείας της εκτέλεσης αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατά της Ελλάδας που αφορούν την προστασία της οικογενειακής ζωής. Σκοπός της παρούσας επικοινωνίας δεν είναι η επανεξέταση επιμέρους εθνικών διαφορών ούτε η υποκατάσταση των ελληνικών δικαστηρίων, αλλά η αξιολόγηση του κατά πόσον τα γενικά μέτρα που έχουν ληφθεί ή σχεδιάζονται είναι επαρκή, αποτελεσματικά και μετρήσιμα ώστε να αποτρέπουν την επανάληψη παρόμοιων παραβιάσεων του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ.

Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε ελληνικές οικογενειακές υποθέσεις, σε χρονικό ορίζοντα άνω των δύο δεκαετιών, αναδεικνύει επαναλαμβανόμενα λειτουργικά ζητήματα ως προς την ταχύτητα των διαδικασιών, την αποτελεσματική εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, τις διαδικαστικές εγγυήσεις για την εξασφάλιση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, τις αξιολογήσεις και την πρακτική προστασία της σχέσης παιδιού-γονέα. Η χρονική διάρκεια και θεματική σύγκλιση των ζητημάτων αυτών συνιστούν σοβαρή ένδειξη διαρθρωτικών αδυναμιών στη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού στην οικογενειακή ζωή και καθιστούν κρίσιμη την αξιολόγηση της επάρκειας των γενικών μέτρων που εξετάζονται στις ενότητες 9 και 10 για την πρόληψη παρόμοιων παραβιάσεων.

Η ανάγκη αυτή ενισχύεται από τα διαθέσιμα εμπειρικά στοιχεία για την εφαρμογή του Α.Κ. με τις διατάξεις του Ν. 4800/2021 και, κυρίως, από το υφιστάμενο έλλειμμα συστηματικών και δομημένων δεδομένων από το αρμόδιο Υπουργείο Δικαιοσύνης. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, με το υπ' αρ. 238/14.10.2026 έγγραφό του, αναγνώρισε ότι δεν είναι σήμερα δυνατή η συγκεντρωτική και διακριτή εξαγωγή στοιχείων για αποφάσεις γονικής μέριμνας, καθημερινής φροντίδας και επικοινωνίας ανά έτος και κατά τόπους ανά την ελληνική επικράτεια αρμόδιο δικαστήριο, επειδή οι κρίσιμες πληροφορίες περιέχονται στο σώμα των αποφάσεων χωρίς να καταγράφονται ως δομημένα

πεδία στο ΟΣΔΔΥ-ΠΠ. Παράλληλα, έχει ανακοινωθεί αξιολόγηση της εφαρμογής του Ν. 4800/2021 και διερεύνηση ενδεχόμενων νομοθετικών προσαρμογών. Υπό τις συνθήκες αυτές, η δημιουργία αξιόπιστης και ελέγξιμης τεκμηριωτικής βάσης αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για να διακριθούν τα προβλήματα του ίδιου του νομοθετικού πλαισίου από προβλήματα ερμηνείας, δικαστηριακής εφαρμογής ή οργανωτικής λειτουργίας της δικαιοσύνης.

Κεντρικό κριτήριο της παρούσας επικοινωνίας είναι το βέλτιστο συμφέρον και το δικαίωμα του παιδιού σε πραγματική και αποτελεσματική οικογενειακή ζωή. Η ουσιαστική διατήρηση των σχέσεων με αμφότερους τους γονείς δεν προβάλλεται ως απόλυτος ή μηχανικός κανόνας ούτε συνεπάγεται προκαθορισμένο μοντέλο γονικής μέριμνας ή αριθμητική κατανομή του χρόνου. Προϋποθέτει εξατομικευμένη αξιολόγηση των περιστάσεων και των κινδύνων κάθε υπόθεσης, ιδίως όταν υπάρχουν τεκμηριωμένοι ισχυρισμοί βίας, κακοποίησης ή άλλης σοβαρής βλάβης.

Με βάση τα παραπάνω, προτείνονται ως βασικά γενικά μέτρα: Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την οικογενειακή δικαιοσύνη και τα δικαιώματα του παιδιού, ανεξάρτητη και αντιπροσωπευτική αξιολόγηση του Ν. 4800/2021, μόνιμο σύστημα ανωνυμοποιημένων δεδομένων μέσω JustStat/ΟΣΔΔΥ-ΠΠ, ενεργοποίηση εξειδικευμένων οικογενειακών τμημάτων και κοινωνικών υπηρεσιών, πρακτικό σχέδιο εφαρμογής των αποφάσεων επικοινωνίας, ενιαίο παιδοκεντρικό πρωτόκολλο ακρόασης, αποτελεσματική εποπτεία των πραγματογνωμοσυνών και συνεχή διεπιστημονική επιμόρφωση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών.

Η ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς» ζητεί, συνεπώς, από την Επιτροπή Υπουργών να αξιολογήσει όχι μόνο την τυπική θέσπιση μέτρων, αλλά και την πραγματική εφαρμογή, μετρησιμότητα και αποτελεσματικότητά τους, να ζητήσει από την Ελληνική Κυβέρνηση συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για τη δημιουργία δομημένων δεδομένων και την ανεξάρτητη αξιολόγηση της εφαρμογής του Ν. 4800/2021 και να εξετάσει την ανάγκη συμπερίληψης των εξειδικευμένων οικογενειακών δομών στα γενικά μέτρα συμμόρφωσης.

Λόγω της ιδιαίτερης χρονικής ευαισθησίας των οικογενειακών υποθέσεων, η αποτελεσματικότητα των γενικών μέτρων πρέπει να αξιολογείται ως προς την ικανότητά τους να παρέχουν έγκαιρη και πρακτικά αποτελεσματική προστασία της σχέσης παιδιού-γονέα. Για τον σκοπό αυτό, κάθε μέτρο πρέπει να συνοδεύεται από προσδιορισμένο αρμόδιο φορέα, χρονοδιάγραμμα εφαρμογής, αναγκαίους πόρους, μετρήσιμο δείκτη αποτελέσματος και μηχανισμό ανεξάρτητης αξιολόγησης, ώστε η συμμόρφωση να ελέγχεται βάσει της πραγματικής λειτουργίας και των αποτελεσμάτων του και όχι μόνο βάσει της τυπικής θέσπισής του.

Παιδί με 2 Γονείς Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
A Child Needs 2 Parents AMKE
www.achildneeds2parents.gr

ΑΦΜ : 997038180
ΔΟΥ : Νίκαιας
ΓΕΜΗ : 163404007000

Εποπτεία εκτέλεσης κατά τον Κανόνα 9.2

Η παρούσα επικοινωνία υποβάλλεται στο πλαίσιο του Κανόνα 9.2 των Κανόνων της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εποπτεία της εκτέλεσης των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και αφορά την επάρκεια των γενικών μέτρων που έχουν ληφθεί ή σχεδιάζονται από την Ελληνική Δημοκρατία για την αποτροπή επανάληψης παραβιάσεων του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ σε υποθέσεις οικογενειακής ζωής. Οι αποφάσεις που εξετάζονται κατωτέρω αφορούν διαφορετικές πραγματικές και νομικές περιστάσεις και αξιοποιούνται για τον εντοπισμό επανεμφανιζόμενων λειτουργικών ζητημάτων και την αξιολόγηση των αντίστοιχων γενικών μέτρων συμμόρφωσης.

1. Σκοπός και συνάφεια της επικοινωνίας

Σκοπός της παρούσας επικοινωνίας είναι η αξιολόγηση του κατά πόσον τα γενικά μέτρα συμμόρφωσης ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε επανεμφανιζόμενες δυσλειτουργίες που έχουν αναδειχθεί στη σχετική νομολογία. Η αξιολόγηση επικεντρώνεται ιδίως στην ταχύτητα των διαδικασιών, την αποτελεσματική εκτέλεση, τις διαδικαστικές εγγυήσεις, την ποιότητα και συνέχεια των αξιολογήσεων και την πρακτική προστασία της σχέσης παιδιού-γονέα, με κριτήριο την ύπαρξη συγκεκριμένων, μετρήσιμων και διαρκών μέτρων ικανών να περιορίζουν ουσιαστικά τον κίνδυνο επανάληψης παρόμοιων παραβιάσεων.

2. Το εθνικό και υπερνομοθετικό πλαίσιο

Ο Ν. 4800/2021 και οι τροποποιημένες διατάξεις του Αστικού Κώδικα θέτουν ως σκοπό την εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος του τέκνου μέσω της ενεργού παρουσίας και των δύο γονέων στην ανατροφή του. Το άρθρο 1511 ΑΚ συνδέει το βέλτιστο συμφέρον με την ουσιαστική συμμετοχή αμφοτέρων και με την αποτροπή διάρρηξης των σχέσεων του παιδιού με καθέναν από αυτούς, ενώ το άρθρο 1513 ΑΚ προβλέπει, μετά τη διάσταση ή το διαζύγιο, από κοινού και εξίσου άσκηση της γονικής μέριμνας, με τις νόμιμες αποκλίσεις να κρίνονται εξατομικευμένα.

Οι αρχές αυτές πρέπει να ερμηνεύονται σε συνδυασμό με τα άρθρα 3, 9, 12 και 18 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, το άρθρο 24 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη Σύσταση CM/Rec(2025)4. Οι καταληκτικές παρατηρήσεις CRC/C/GRC/CO/4-6 προς την Ελλάδα ζητούν να προωθηθεί η ισότιμη γονική μέριμνα,

να διασφαλιστούν κοινές γονικές ευθύνες στην πράξη και, σε περίπτωση χωρισμού, να εφαρμόζεται η κοινή γονική μέριμνα εκτός εάν αυτό δεν υπηρετεί το συμφέρον του παιδιού.

Συμπληρωματικά, η Οδηγία (ΕΕ) 2019/1158, όπως ενσωματώθηκε με τον Ν. 4808/2021, και το Π.Δ. 52/2023 εντάσσονται στο ευρύτερο ευρωπαϊκό και εθνικό πλαίσιο που αναγνωρίζει τη σημασία της συμμετοχής και των δύο γονέων στις οικογενειακές ευθύνες.

3. Απόκλιση μεταξύ νομοθετικής αρχής και πρακτικής κοινής ανατροφής

Η διαθέσιμη εμπειρική τεκμηρίωση αναδεικνύει σοβαρές ενδείξεις απόστασης μεταξύ της μεταρρύθμισης και της δικαστηριακής πρακτικής.

- Πρωτογενής ανάλυση 431 αποφάσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών στη μεταπτυχιακή έρευνα του Θωμά-Χρήστου Ευσταθίου, καταγράφει αντιφάσεις, αμφισημίες και θεσμική απροθυμία πλήρους μεταστροφής προς την ουσιαστική εφαρμογή της κοινής ανατροφής.

- Επιμέρους Έρευνα Δικαστικών Αποφάσεων Οικογενειακών Διαφορών Πρωτοδικείου Πειραιώς αναδεικνύει περιορισμένη εφαρμογή της κοινής επιμέλειας, με τον χρόνο επικοινωνίας να περιορίζεται συστηματικά κάτω από το νομοθετικό τεκμήριο.

- Ποιοτική έρευνα στη μεταπτυχιακή εργασία της Βικτώριας Φριζή, στο τμήμα Ψυχιατροδικαστικής του Τμήματος Ιατρικής του ΕΚΠΑ, επιβεβαιώνει τη βαθιά απογοήτευση των χωρισμένων γονέων από το νομικό σύστημα και την πλήρη έλλειψη εξειδίκευσης των εμπλεκόμενων δικαστικών και ψυχοκοινωνικών λειτουργών.

Τα ευρήματα αυτά, παρά τους μεθοδολογικούς περιορισμούς τους, συμπληρώνουν την εικόνα που προκύπτει από την ανάλυση της δικαστηριακής πρακτικής και καθιστούν κρίσιμη τη συστηματική αξιολόγηση της εφαρμογής της μεταρρύθμισης, ζήτημα που εξετάζεται ειδικότερα στην ενότητα 7.

4. Ποιοτικός και ποσοτικός χρόνος με αμφότερους τους γονείς

Το άρθρο 1520 ΑΚ προβλέπει τεκμήριο φυσικής επικοινωνίας στο ένα τρίτο του συνολικού χρόνου, το οποίο μπορεί να οριστεί μικρότερο ή μεγαλύτερο με βάση τις συνθήκες διαβίωσης και το συμφέρον του παιδιού, χωρίς να διαταράσσεται η καθημερινότητά του. Συνεπώς, το ένα τρίτο δεν πρέπει να παρουσιάζεται ως άκαμπτο αριθμητικό δικαίωμα του γονέα ή ως αυτόματο αποτέλεσμα

σε κάθε υπόθεση. Αποτελεί, όμως, νομοθετικά θεσπισμένο τεκμήριο και, ως εκ τούτου, σημείο αναφοράς από το οποίο κάθε απόκλιση πρέπει να αξιολογείται υπό το πρίσμα των συγκεκριμένων περιστάσεων και του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και να στηρίζεται σε επαρκή εξατομικευμένη αιτιολογία. (βλ. σχετικά τη συνημμένη μελέτη τεκμηρίωσης της ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», πηγή 4).

Η νομολογία του ΕΔΔΑ επιβεβαιώνει ότι η τυπική ύπαρξη ορισμένων επαφών δεν αρκεί. Η συχνότητα, η διάρκεια, οι διανυκτερεύσεις, οι διακοπές, η ηλικία του παιδιού, η γεωγραφική απόσταση, η σχολική ζωή και η ανάγκη σταθερότητας πρέπει να συνεκτιμώνται ώστε η επαφή να επιτρέπει πραγματική ανάπτυξη οικογενειακού δεσμού (ενότητα 1 της συνημμένης μελέτης, σελ. 3). Η ποσοτική διάσταση έχει αξία μόνο όταν συνοδεύεται από ποιότητα, ασφάλεια και πραγματική συμμετοχή στη ζωή του παιδιού.

5. Διαχρονικά επανεμφανιζόμενα ζητήματα στη νομολογία του ΕΔΔΑ για την Ελλάδα

Η ελληνική νομολογία του ΕΔΔΑ περιλαμβάνει σειρά αποφάσεων άμεσου οικογενειακού ενδιαφέροντος. Ενδεικτικά:

Υπόθεση	**Αντικείμενο**
Kosmopoulou v. Greece, 05.02.2004	Ανεπαρκή ουσιαστικά μέτρα και διαδικαστική προστασία της επικοινωνίας.
Tsourlakis v. Greece, 15.10.2009	Αδικαιολόγητη άρνηση πρόσβασης σε κρίσιμη κοινωνική έκθεση.
Fourkiotis v. Greece, 16.06.2016	Έλλειψη ταχέων και πρακτικών μέτρων αποκατάστασης της σχέσης.
Anagnostakis and Others v. Greece, 23.09.2021	Υπερβολική διάρκεια διαδικασίας επικοινωνίας και έλλειψη εξαιρετικής επιμέλειας.
Paparrigopoulos v. Greece, 30.06.2022	Διάκριση σε βάρος άγαμου πατέρα και υπερβολική διάρκεια.
I.S. v. Greece, 23.05.2023	Μη ολοκλήρωση ή παρακολούθηση αξιολογήσεων, αδράνεια και αναποτελεσματική προστασία επικοινωνίας.

Tzioumaka v. Greece, 09.04.2024	Μη αποτελεσματική εκτέλεση και παγίωση de facto οικογενειακής κατάστασης.
M.P. and Others v. Greece, 09.09.2025	Ανεπαρκής διαδικαστική εξέταση της ακρόασης των παιδιών και του σοβαρού κινδύνου.
Doulgerakis v. Greece, 09.06.2026	Υπερβολική διάρκεια διαδικασίας επιμέλειας και ανεπαρκής εποπτεία πραγματογνωμοσυνών.

Οι αποφάσεις αυτές εκτείνονται σε χρονικό διάστημα άνω των δύο δεκαετιών και αφορούν διαφορετικές πραγματικές περιστάσεις. Η επανεμφάνιση, όμως, συναφών ελλειμμάτων ως προς την ταχύτητα, την εκτέλεση, τις διαδικαστικές εγγυήσεις, τις αξιολογήσεις και την πρακτική προστασία της σχέσης παιδιού-γονέα συνιστά σοβαρή ένδειξη διαρθρωτικής αδυναμίας και καθιστά κρίσιμη την αξιολόγηση της επάρκειας των γενικών μέτρων των ενοτήτων 9 και 10 για την πρόληψη παρόμοιων παραβιάσεων.

Η αποτελεσματική εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ κατά το άρθρο 46 της ΕΣΔΑ μπορεί, ανάλογα με τη φύση και τις αιτίες της διαπιστωθείσας παραβίασης, να απαιτεί, πέραν της καταβολής δίκαιης ικανοποίησης και της δημοσίευσης των αποφάσεων, τη λήψη ατομικών ή και κατάλληλων γενικών μέτρων, ικανών να αντιμετωπίζουν τις υποκείμενες αιτίες και να περιορίζουν τον κίνδυνο επανάληψης παρόμοιων παραβιάσεων. Στις οικογενειακές υποθέσεις η αποτελεσματικότητα των μέτρων έχει ιδιαίτερη χρονική διάσταση, καθώς η παρατεταμένη αδράνεια ή καθυστέρηση μπορεί να οδηγήσει σε αποδυνάμωση ή ακόμη και ουσιαστική διάρρηξη του οικογενειακού δεσμού. Ο χρόνος αποτελεί, συνεπώς, συστατικό στοιχείο της αποτελεσματικής προστασίας του δικαιώματος: **όταν η καθυστέρηση διαρρήξει έναν δεσμό, η μεταγενέστερη αποζημίωση δεν αναπληρώνει τον χαμένο οικογενειακό χρόνο**.

Συναφώς, η διπλωματική εργασία της Δέσποινας Παπαλεξάνδρου «Μέτρα θεραπείας των παραβάσεων της ΕΣΔΑ» (2023) αναδεικνύει τη μετάβαση από την απλή διαπίστωση της παραβίασης στην ουσιαστική συμμόρφωση. Στις οικογενειακές υποθέσεις, η προληπτική λειτουργία των γενικών μέτρων αποκτά ιδιαίτερη σημασία, λόγω των δυνητικά μη αναστρέψιμων συνεπειών που μπορεί να έχει η πάροδος του χρόνου στις σχέσεις παιδιού και γονέα.

6. Αξιολόγηση και σχεδιαζόμενη μεταβολή του οικογενειακού δικαίου χωρίς επαρκή δεδομένα

Με το έγγραφο του Υπουργείου Δικαιοσύνης με αρ. πρωτ. 238/14.10.2026 αναγνωρίστηκε ότι η συγκεντρωτική και διακριτή συλλογή και δημοσιοποίηση στοιχείων για αποφάσεις γονικής μέριμνας, καθημερινής φροντίδας και επικοινωνίας, ανά έτος και δικαστήριο, δεν είναι σήμερα εφικτή. Οι κρίσιμες πληροφορίες βρίσκονται στο σώμα των αποφάσεων, αλλά δεν καταγράφονται ως δομημένα πεδία στο ΟΣΔΔΥ-ΠΠ. Το ίδιο έγγραφο αναφέρει 73.582 αποφάσεις οικογενειακού δικαίου για την περίοδο 2021-2026.

Η απουσία δομημένων και αξιολογήσιμων δεδομένων δεν αποτελεί απλώς τεχνικό ή στατιστικό έλλειμμα. Περιορίζει ουσιωδώς τη δυνατότητα να αξιολογηθεί αντικειμενικά εάν τα μέτρα που εφαρμόζονται αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις αιτίες των προβλημάτων που έχουν επανειλημμένα αναδειχθεί στη νομολογία του ΕΔΔΑ. Χωρίς συστηματική καταγραφή της διάρκειας των διαδικασιών, της έκβασης των υποθέσεων, της πραγματικής εφαρμογής των αποφάσεων επικοινωνίας, της ακρόασης του παιδιού και της λειτουργίας των πραγματογνωμοσυνών, δεν είναι δυνατό να τεκμηριωθεί με επαρκή διαφάνεια η πραγματική αποτελεσματικότητα των γενικών μέτρων.

Η κατάσταση αυτή ενισχύει την ανάγκη η Ελληνική Δημοκρατία να παρουσιάσει στην Επιτροπή Υπουργών συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα δημιουργίας δομημένων δεδομένων, με σαφείς δείκτες, αρμόδιους φορείς και μηχανισμό περιοδικής αξιολόγησης, ώστε η συμμόρφωση να μπορεί να ελεγχθεί βάσει αποτελεσμάτων και όχι μόνο βάσει της τυπικής θέσπισης μέτρων.

Παράλληλα, το Υπουργείο ανακοίνωσε ότι θα συγκροτήσει επιτροπή για την αξιολόγηση των αλλαγών και τη διερεύνηση προβλημάτων εφαρμογής του Ν. 4800/2021, με προοπτική αναγκαίων προσαρμογών. Η εξαγγελία είναι θετική ως αναγνώριση της ανάγκης αξιολόγησης, δημιουργεί όμως ένα κρίσιμο μεθοδολογικό ερώτημα: πώς θα διαχωριστούν οι αδυναμίες του νόμου από τις αδυναμίες εφαρμογής του, εάν προηγουμένως δεν δημιουργηθεί αντιπροσωπευτική και ελέγξιμη τεκμηριωτική βάση; Η αξιολόγηση πρέπει να προηγηθεί ουσιαστικών νομοθετικών μεταβολών και να είναι σύμφωνη με τις αρχές καλής νομοθέτησης του Ν. 4622/2019.

7. Ευρήματα της Έκθεσης για το Κράτος Δικαίου 2026

Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κράτος Δικαίου 2026 δεν αξιολογεί ειδικά το ελληνικό οικογενειακό δίκαιο, καταγράφει όμως οριζόντια ζητήματα λειτουργίας της δικαιοσύνης που είναι άμεσα συναφή με την αποτελεσματική προστασία της οικογενειακής ζωής, όπως είχε αναδειχθεί και με την Έκθεση για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα 2022. Η διάρκεια των διαδικασιών εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρή πρόκληση, η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων παραμένει κρίσιμο πεδίο και η αξιολόγηση της δικαιοσύνης προϋποθέτει αξιόπιστα και συγκρίσιμα δεδομένα. Οι διαπιστώσεις αυτές για τη διάρκεια, την αποτελεσματικότητα, την εκτέλεση και την ανάγκη αξιόπιστων δεδομένων αποκτούν ιδιαίτερη σημασία στις οικογενειακές υποθέσεις, λόγω της χρονικής ευαισθησίας των σχέσεων παιδιού-γονέα. Συναφή στοιχεία προκύπτουν επίσης από τους Πίνακες Αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2024 και το 2025, ενισχύοντας την ανάγκη για το ειδικό σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης που προτείνεται κατωτέρω.

8. Η μη λειτουργία εξειδικευμένων οικογενειακών δικαστηρίων και κοινωνικών υπηρεσιών

Το άρθρο 48 του Ν. 2447/1996 προέβλεψε ειδικά τμήματα οικογενειακού δικαίου, με δικαστές εξειδικευμένους στην προστασία των ανηλίκων, ενώ τα άρθρα 49 και 50 προέβλεψαν κοινωνική υπηρεσία στα πρωτοδικεία για την υποστήριξη του δικαστικού έργου. Παρά τη νομοθέτηση, δεν έχει διαμορφωθεί πανελλαδικά ένα συνεκτικό σύστημα εξειδικευμένων οικογενειακών δικαστηρίων ή τμημάτων με μόνιμη διεπιστημονική υποστήριξη.

Η έλλειψη εξειδικευμένων δομών συνδέεται λειτουργικά με αρκετές από τις αδυναμίες που αναδεικνύονται στην προαναφερθείσα νομολογία του ΕΔΔΑ. Η υλοποίηση του ήδη θεσπισμένου πλαισίου, με τις αναγκαίες σύγχρονες προσαρμογές, μπορεί συνεπώς να αποτελέσει ουσιαστικό γενικό μέτρο πρόληψης νέων παραβιάσεων.

Η διαχρονική μη πλήρης λειτουργική ενεργοποίηση δομών που ο εθνικός νομοθέτης είχε ήδη προβλέψει για την αντιμετώπιση της ιδιαίτερης φύσης των οικογενειακών διαφορών αποκτά ιδιαίτερη σημασία υπό το πρίσμα των επανεμφανιζόμενων προβλημάτων που έχει διαπιστώσει το ΕΔΔΑ. Για τον λόγο αυτό, η λειτουργική ενεργοποίηση εξειδικευμένων οικογενειακών τμημάτων και κοινωνικών υπηρεσιών, με σαφές οργανωτικό πλαίσιο, επαρκή στελέχωση και δυνατότητα αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς τους, πρέπει να εξεταστεί ως συγκεκριμένο γενικό μέτρο συμμόρφωσης.

9. Προτεινόμενα γενικά μέτρα συμμόρφωσης για την Ελληνική Δημοκρατία

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω διαπιστώσεων, τα κατάλληλα γενικά μέτρα δεν πρέπει να περιορίζονται σε νομοθετικές ή διοικητικές εξαγγελίες. Πρέπει να είναι συγκεκριμένα, λειτουργικά, επαρκώς χρηματοδοτούμενα και μετρήσιμα και να επιτρέπουν στην Επιτροπή Υπουργών να αξιολογεί αντικειμενικά εάν μειώνεται στην πράξη ο κίνδυνος επανάληψης παρόμοιων παραβιάσεων.

• Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την οικογενειακή δικαιοσύνη και τα δικαιώματα του παιδιού, με αρμόδιους φορείς, χρονοδιάγραμμα, προϋπολογισμό, δείκτες υλοποίησης και ετήσια δημόσια απολογιστική έκθεση.

• Ανεξάρτητη και αντιπροσωπευτική αξιολόγηση της εφαρμογής του Ν. 4800/2021 πριν από ουσιαστική νομοθετική μεταβολή, στηριζόμενη σε επαρκή και ελέγξιμα δεδομένα και διακρίνοντας τα προβλήματα του κανόνα δικαίου από εκείνα της εφαρμογής του.

• Μόνιμο σύστημα ανωνυμοποιημένων δεδομένων μέσω JustStat/ΟΣΔΔΥ-ΠΠ για γονική μέριμνα, καθημερινή φροντίδα, επικοινωνία, εφαρμογή του τεκμηρίου του ενός τρίτου, ακρόαση παιδιού, πραγματογνωμοσύνες, διάρκεια και εκτέλεση.

• Ενεργοποίηση εξειδικευμένων οικογενειακών τμημάτων και κοινωνικών υπηρεσιών, με ειδικά εκπαιδευμένους δικαστές και άμεση συνδρομή παιδοψυχολόγων, παιδοψυχιάτρων και κοινωνικών λειτουργών.

• Θέσπιση πρωτοκόλλου «εξαιρετικής επιμέλειας», (expeditionary / fast-track protocol) στο οικογενειακό δίκαιο αποτελεί μια κομβική πρόταση για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών και των γονέων. Στόχος είναι η ταχεία και κατά προτεραιότητα ολοκλήρωση των κρίσιμων σταδίων της δικαστικής διαδικασίας, ώστε να αποφεύγεται η παγίωση de facto καταστάσεων λόγω δικαστικών καθυστερήσεων.

• Πρακτικό σχέδιο εφαρμογής κάθε απόφασης επικοινωνίας, με υπεύθυνο συντονισμό, καταγραφή ανεπιτυχών επαφών, κλιμάκωση υποστηρικτικών μέτρων και τακτική δικαστική επανεξέταση.

• Ενιαίο, ασφαλές και παιδοκεντρικό πρωτόκολλο ακρόασης, με στάθμιση ηλικίας και ωριμότητας, διερεύνηση του πλαισίου διαμόρφωσης της άποψης και αποφυγή μεταφοράς στο παιδί του βάρους επίλυσης της γονικής σύγκρουσης.

• Μηχανισμό εποπτείας πραγματογνωμοσυνών με προθεσμίες, καταγραφή αδράνειας, έγκαιρη αντικατάσταση ειδικού και πρόσβαση των διαδίκων στις κρίσιμες εκθέσεις, εκτός αν ειδικά αιτιολογημένοι επιτακτικοί λόγοι επιβάλλουν περιορισμό.

• Συνεχή επιμόρφωση δικαστών, εισαγγελέων, δικηγόρων, κοινωνικών λειτουργών, επαγγελματιών ψυχικής υγείας, αστυνομίας και υπηρεσιών εκτέλεσης στη νομολογία του ΕΔΔΑ, στη CM/Rec(2025)4 και στα δικαιώματα του παιδιού.

• Για κάθε ελληνική καταδικαστική απόφαση, σαφή δημόσια αποτύπωση τόσο των ατομικών μέτρων όσο και των γενικών μέτρων που αποτρέπουν την επανάληψη παρόμοιας παραβίασης.

10. Αιτήματα προς την Επιτροπή Υπουργών

Με βάση τις ανωτέρω διαπιστώσεις και τα προτεινόμενα γενικά μέτρα, η ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς» αιτείται στην Επιτροπή Υπουργών, στο πλαίσιο της εποπτικής της αρμοδιότητας κατά το άρθρο 46 της ΕΣΔΑ:

- να λάβει υπόψη τη χρονική διάρκεια, επανάληψη και θεματική σύγκλιση των διαπιστωθεισών δυσλειτουργιών ως σοβαρές ενδείξεις διαρθρωτικών αδυναμιών στην αποτελεσματική προστασία της οικογενειακής ζωής,

- να εξετάσει, υπό το πρίσμα των ανωτέρω ενδείξεων και της πορείας εκτέλεσης των σχετικών αποφάσεων, εάν απαιτείται ενισχυμένη εποπτική προσέγγιση,

- να ζητήσει από την Ελληνική Κυβέρνηση επικαιροποιημένη, συγκεκριμένη και μετρήσιμη παρουσίαση των γενικών μέτρων που έχουν ληφθεί ή προγραμματίζονται για την ταχύτητα, την εκτέλεση, τις αξιολογήσεις, την ακρόαση και την προστασία της σχέσης παιδιού-γονέα,

- να ζητήσει συγκεκριμένο, χρονικά προσδιορισμένο και επαληθεύσιμο χρονοδιάγραμμα για τη δημιουργία δομημένων δεδομένων μέσω JustStat/ΟΣΔΔΥ-ΠΠ και για την ανεξάρτητη αξιολόγηση της εφαρμογής του Ν. 4800/2021,

- να εξετάσει την ενεργοποίηση των εξειδικευμένων οικογενειακών τμημάτων και κοινωνικών υπηρεσιών ως γενικό μέτρο συμμόρφωσης,

- να εξετάσει τη διατήρηση της εποπτείας έως ότου τα μέτρα αποδεικνύονται στην πράξη λειτουργικά, εφαρμοζόμενα, μετρήσιμα και ικανά να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις αιτίες των διαπιστωθεισών παραβιάσεων,

- να ζητήσει από την Ελληνική Κυβέρνηση να προσδιορίσει, για κάθε γενικό μέτρο, τον αρμόδιο φορέα, τη χρηματοδότηση, το χρονοδιάγραμμα, τον δείκτη αποτελέσματος και τον τρόπο ανεξάρτητης αξιολόγησής του.

11. Συμπέρασμα

Συνολικά, η επανεμφάνιση συναφών προβλημάτων σε ελληνικές υποθέσεις οικογενειακής ζωής επί περισσότερο από δύο δεκαετίες, σε συνδυασμό με την απουσία επαρκών δομημένων δεδομένων και τη μη πλήρη λειτουργική ενεργοποίηση κρίσιμων θεσμικών δομών, δημιουργεί σοβαρές ενδείξεις διαρθρωτικών αδυναμιών που απαιτούν αποτελεσματικά και μετρήσιμα γενικά μέτρα. Λόγω της ιδιαίτερης χρονικής ευαισθησίας των οικογενειακών υποθέσεων, η αποτελεσματικότητα των μέτρων πρέπει να αξιολογείται βάσει της πραγματικής λειτουργίας τους, των αποτελεσμάτων τους και της ικανότητάς τους να προλαμβάνουν την επανάληψη παρόμοιων παραβιάσεων.

Με εκτίμηση,

Το Δ.Σ. της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας «Παιδί με 2 Γονείς»

Ζαχαράτος Γιάννης, 6977985471

https://www.achildneeds2parents.gr/

Σχετικά και πηγές τεκμηρίωσης

Α. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ

1. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ιδίως τα άρθρα 8 και 46.

2. Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Κανόνες για την εποπτεία της εκτέλεσης των αποφάσεων και των όρων φιλικού διακανονισμού, ιδίως ο Κανόνας 9.2.

3. Δέσποινα Παπαλεξάνδρου, «Μέτρα θεραπείας των παραβάσεων της ΕΣΔΑ», διπλωματική εργασία, 2023.

4. ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», συνημμένη μελέτη τεκμηρίωσης «ΕΔΔΑ και προστασία οικογενειακής ζωής: Επαναλαμβανόμενες κατευθυντήριες αρχές, ελληνικές υποθέσεις, συμμόρφωση και προτάσεις θεσμικής παρέμβασης».

Β. Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

5. ΕΔΔΑ, Kosmopoulou v. Greece, αρ. προσφ. 60457/00, απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 2004.

6. ΕΔΔΑ, Tsourlakis v. Greece, αρ. προσφ. 50796/07, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2009.

7. ΕΔΔΑ, Fourkiotis v. Greece, αρ. προσφ. 74758/11, απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016.

8. ΕΔΔΑ, Anagnostakis and Others v. Greece, αρ. προσφ. 46075/16, απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2021.

9. ΕΔΔΑ, Paparrigopoulos v. Greece, αρ. προσφ. 61657/16, απόφαση της 30ής Ιουνίου 2022.

10. ΕΔΔΑ, I.S. v. Greece, αρ. προσφ. 19165/20, απόφαση της 23ης Μαΐου 2023.

11. ΕΔΔΑ, Tzioumaka v. Greece, αρ. προσφ. 31022/20, απόφαση της 9ης Απριλίου 2024.

12. ΕΔΔΑ, M.P. and Others v. Greece, αρ. προσφ. 2068/24, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2025, οριστική από 9 Δεκεμβρίου 2025.

13. ΕΔΔΑ, Doulgerakis v. Greece, αρ. προσφ. 5769/19, απόφαση της 9ης Ιουνίου 2026.

Γ. Διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού

14. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ιδίως τα άρθρα 3, 5, 9, 12 και 18.

15. Ν. 2101/1992 (ΦΕΚ Α΄ 192/2.12.1992), κύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

16. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καταληκτικές παρατηρήσεις για την Ελλάδα, CRC/C/GRC/CO/4-6, 28 Ιουνίου 2022.

17. Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύσταση CM/Rec(2025)4 προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων και του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού σε διαδικασίες γονικού χωρισμού.

18. Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, 2010.

19. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως το άρθρο 24.

20. Ν. 2502/1997 (ΦΕΚ Α΄ 103/28.5.1997), κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την άσκηση των δικαιωμάτων των παιδιών.

Δ. Ελληνικό οικογενειακό δίκαιο και θεσμικές δομές

21. Ν. 4800/2021 (ΦΕΚ Α΄ 81/21.5.2021), «Μεταρρυθμίσεις αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων, άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου και λοιπές επείγουσες διατάξεις», ιδίως οι τροποποιημένες διατάξεις των άρθρων 1511, 1513 και 1520 ΑΚ.

22. Ν. 2447/1996 (ΦΕΚ Α΄ 278/30.12.1996), ιδίως τα άρθρα 48 έως 50 για τα ειδικά τμήματα οικογενειακού δικαίου και τις κοινωνικές υπηρεσίες στα πρωτοδικεία.

23. Ν. 4622/2019, ΦΕΚ Α΄ 133/7.8.2019, ιδίως άρθρα 56 έως 64 για την καλή νομοθέτηση και την αξιολόγηση των ρυθμίσεων.

Ε. Ισότιμη κατανομή των ευθυνών φροντίδας

24. Οδηγία (ΕΕ) 2019/1158 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής των γονέων και των φροντιστών και την κατάργηση της οδηγίας 2010/18/ΕΕ του Συμβουλίου.

25. Διορθωτικό της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1158, ΕΕ L 227 της 1.9.2022, σ. 137, CELEX 32019L1158R(03).

26. Ν. 4808/2021 (ΦΕΚ Α΄ 101/19.6.2021), με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία (ΕΕ) 2019/1158.

27. Π.Δ. 52/2023 (ΦΕΚ Α΄ 106/26.4.2023), Κώδικας Ατομικού Εργατικού Δικαίου, όπως ισχύει, ως προς τις σχετικές ρυθμίσεις για τις άδειες και τις ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας των γονέων και φροντιστών.

ΣΤ. Έρευνες για την εφαρμογή του Ν. 4800/2021

28. Θωμάς-Χρήστος Ευσταθίου, «Η νομολογία μετά τον Ν. 4800/2021 αναφορικά με τη συνεπιμέλεια των ανήλικων τέκνων», μεταπτυχιακή ερευνητική εργασία, πρωτογενής ανάλυση 431 αποφάσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

29. Βικτώρια Φριζή, «Ψυχολογικές και νομικές εμπειρίες αποξενωμένων και μη αποξενωμένων χωρισμένων γονέων από τη δική τους οπτική γωνία στην Ελλάδα μετά τον Ν. 4800/2021», μεταπτυχιακή εργασία, ΠΜΣ Ψυχιατροδικαστικής, Τμήμα Ιατρικής ΕΚΠΑ.

30. Έρευνα Δικαστικών Αποφάσεων Οικογενειακών Διαφορών Πρωτοδικείου Πειραιώς, ΑΜΚΕ Παιδί με 2 Γονείς, 2022, αδημοσίευτη καταγραφή/έρευνα της οργάνωσης.

Ζ. Έγγραφα για την αξιολόγηση του οικογενειακού δικαίου και τη συλλογή δεδομένων

31. Υπουργείο Δικαιοσύνης, έγγραφο με αρ. πρωτ. 174/30.6.2026.

32. ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», επιστολή προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης της 8ης Ιουλίου 2026.

33. Βουλή των Ελλήνων, Αναφορά 3250/31.8.2026, στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

34. Υπουργείο Δικαιοσύνης, έγγραφο με αρ. πρωτ. 238/14.10.2026.

35. ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», «Οικογενειακό δίκαιο χωρίς δεδομένα: Η απάντηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης», 26 Οκτωβρίου 2026.

Η. Αποτελεσματικότητα και ποιότητα της δικαιοσύνης

36. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου, Κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα.

37. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση του 2026 για το κράτος δικαίου, Κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα.

38. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2024 EU Justice Scoreboard, COM(2024) 950 final.

39. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2025 EU Justice Scoreboard, COM(2025) 375 final.

40. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Project JUST Closer, Participatory Needs Assessment Report.

41. Ευρωπαϊκή Ένωση και Συμβούλιο της Ευρώπης, Child-friendly Justice Project, Final Conference.